

Oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerit ja sertifiointi

Erkka Laininen
OKKA-säätiö

OKKA

OPETUS-, KASVATUS-
JA KOULUTUS-
ALOJEN SÄÄTIÖ

- Perustettu 1997 Ammattikoulutussäätiön ja Opetusalan koulutussäätiön yhdistymisen myötä
- Taustayhteisöinä Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ja valtakunnallisia ammatillisia opettajayhdistyksiä
- Toiminta-aloina koulutus, tutkimus, julkaisut, apurahat ja erillisprojektit
- Vastaa Oppilaitosten ympäristösertifiointista

www.okka-saatio.com

Kestävän kehityksen toimintaohjelma kaikkiin kouluihin ja oppilaitoksiin

Kansallinen kestävä kehityksen strategia sekä keke-toimikunnan koulutusjaoston strategia:

Kaikkiin koulutusorganisaatioihin laaditaan oma kestävä kehityksen toimintaohjelma vuoteen 2010 mennessä. Sen tulisi olla osa toiminta- ja taloussuunnitelmaa ja laadunhallintaa.

Tavoitteena on, että 15 prosenttia päiväkodeista, kouluista ja oppilaitoksista on saanut ulkoisen tunnuksen tai sertifi kaatin kestävä kehityksen toiminnastaan vuoteen 2014 mennessä.

Oppilaitosten ympäristösertifiointi

Hallinta ja
kehittäminen:
OKKA-säätiö

Koulujen ja oppilaitosten ympäristökriteerit

- Päivitys kestävän kehityksen kriteereiksi ja -sertifiointiksi v. 2009
- Kehittämisen työkalu
- Sertifikaatin myöntämisen perusta

Yhteistyötahot:

OPM, YM, OAJ, OPH,
Suomen ympäristöopisto
SYKLI, Eco-One, Suomen
Ympäristökasvatuksen
Seura, korkeakoulujen
Baltic 21 E -verkosto

Auditoijaverkosto (84 auditoijaa)

- ulkoiset auditoinnit
- käytäntöjen levittäminen
- sertifioinnin kehittäminen

Tukimateriaali

- Opas oppilaitosten ympäristösertifiointiin
- Auditoijan opas
- Arviointityökalut
- www-sivut

Opettajien koulutus

- kestävän kehityksen ohjelmien rakentaminen
- 2002-2008:
500 opettajaa

5/2009:

26 sertifioitua
oppilaitosta

Koulut ja oppilaitokset

- kestävän kehityksen yhdistäminen opetukseen ja toimintakulttuuriin
- henkilöstön ja oppilaiden hyvinvoinnin edistäminen
- jatkuva parantaminen

SYKLI

OKKA

1. Pöntäneen koulu, Kauhajoki (11.5.04)
2. Ala-Malmin peruskoulu, Helsinki (12.6.04)
3. Riihimäen kauppapaoppilaitos (27.10.04)
4. Helsingin palvelualojen oppilaitos (16.12.04)
5. Muuramen lukio (22.3.05)
6. Kuvaskankaan koulu, Merikarvia (14.12.05)
7. Sammonlahden koulu, Lappeenranta (14.12.05)
8. Langinkosken lukio, Kotka (23.3.06)
9. Toivion koulu, Pirkkala (23.3.06)
10. Kuusamon lukio (17.5.06)
11. Hollolan lukio (13.6.06)
12. Kinnarin koulu, Järvenpää (18.10.06)
13. Kisakallion urheiluopisto, Lohja (18.10.06)
14. Pihkapaiston koulu, Helsinki (14.12.06)
15. Piispanristin koulu, Kaarina (14.12.06)
16. Uudenmaan maaseutuopisto, Hyvinkää (7.5.07)
17. Savon ammatti- ja aikuisopisto, matkailu- ja ravitsemis- ja talousalan yksikkö Savonia, Kuopio (9.6.07)
18. Oulun Palvelualan Opisto (9.6.2007)
19. Pupuhuhdan koulu, Jyväskylä (13.12.2007)
20. Hönttämäen koulu, Oulu (6.2.2008)
21. Luontokoulu Ilves, Hämeenlinna (16.3.2008)
22. Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu (12.6.2008)
23. Pohjois-Karjalan ammattiopisto, Kiteen maaseutuopetus (16.12.2008)
24. Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksen luonnonvara-alan yksikkö (3.2.2009)
25. Jämsän ammattiopisto, puutarha-, luonto- ja ympäristöala (16.3.2009)
26. Savon ammatti- ja aikuisopisto, Muuruveden yksikkö (15.5.2009)

Oppilaitosten ympäristösertifiointi

Sertifioidut oppilaitokset
5/2009

Uudet kestävän kehityksen kriteerit ja –sertifiointi 2009

- Kriteerit kattavat kestävän kehityksen oppilaitoksen johtamisessa, opetuksessa ja toimintakulttuurissa.
- Toimivat kehittämisen ja arvioinnin työvälineenä.
- Mahdollistavat kestävän kehityksen toiminnan sertifiointiin.
- Tavoitteena yhteensopivuus laadunhallinnan mallien kanssa -> ei eri erillisiä hallintajärjestelmiä, vaan kestävä kehitys on osa oppilaitoksen laadunhallintaa ja toimintajärjestelmää.
- Suunnitteluryhmä OKKA-säätiö, Osuuskunta Eco-One ja Suomen ympäristöopisto Sykli, tukea pedagogisilta asiantuntijoilta, OPH:lta, auditoijaverkostolta, pilottioppilaitoksilta ja ympäristösertifioinnin sertifiointitoimikunnalta.
- Yhteistyö korkeakoulujen ”Kestävän kehityksen ja vastuullisen toiminnan indikaattorit” –hankkeen kanssa.

Siirtyminen ympäristösertifioinnista kestäväen kehityksen sertifiointiin

- Uusien kestäväen kehityksen kriteerien mukainen sertifiointi käynnistyy elo-syyskuussa 2009.
- Oppilaitosten ympäristösertifikaattia voi edelleen hakea Koulujen ja oppilaitosten ympäristökriteerien perusteella vuoden 2010 loppuun saakka.
- Oppilaitosten ympäristösertifikaatin omaavan oppilaitoksen on päivitettävä sertifikaattinsa Oppilaitosten kestäväen kehityksen sertifikaatiksi ensimmäisessä sertifikaatin uusimisauditoinnissa *) , joka tapahtuu vuoden 2010 jälkeen. Tällöin uusimisauditointi tehdään Oppilaitosten kestäväen kehityksen kriteerien perusteella. Oppilaitos voi kuitenkin hakea kestäväen kehityksen sertifikaattia jo tätä ennen.

*) Oppilaitosten ympäristösertifioinnin sääntöjen mukaan sertifikaatin uusimisauditoinnin tulee tapahtua viimeistään 36 kk kuluttua sertifikaatin myöntämisestä tai sen edellisestä uusimisesta.

Uusien kestävän kehityksen kriteerien rakenne

SYKLI

OKKA

Kriteerien teemalaatikko

Ekologinen ja taloudellinen kestävyys

- Vastuulliset hankinnat ja kestävä kulutus (myös sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys)
- Jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys
- Energia ja vesi
- Kuljetukset ja liikkuminen
- Ravinto ja terveys (myös sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys)
- Koulurakennuksen ja pihaympäristön hoito ja ylläpito
- Oma teema (ekol./tal. kestävyys)

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

- Turvallisuus oppilaitoksessa (myös ekologinen kestävyys: kemikaalien ympäristöturvallisuus)
- Henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvointi
- Kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisy
- Opiskelijahuolto ja muu oppimisen tuki
- Kulttuuriympäristö, tavat ja perinteet
- Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys
- Oma teema (sosiaalinen/kulttuurinen kestävyys)

*) Oppilaitos valitsee vuosittain teemataulukosta yhden tai useamman teeman, joihin liittyen se suunnittelee kestävä kehityksen ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet.

Oppilaitoksen hakiessa sertifikaattia teemojen toteutumista arvioidaan oppilaitoksen valitsemien yhteensä viiden teeman osalta, joista vähintään kaksi tulee valita ekologisen ja taloudellisen kestävyiden teemoista ja kaksi sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyiden teemoista.

TEEMOJA VOIDAAN TOTEUTTAA MYÖS VIHREÄN LIIKUN RIIKKEISSÄ!

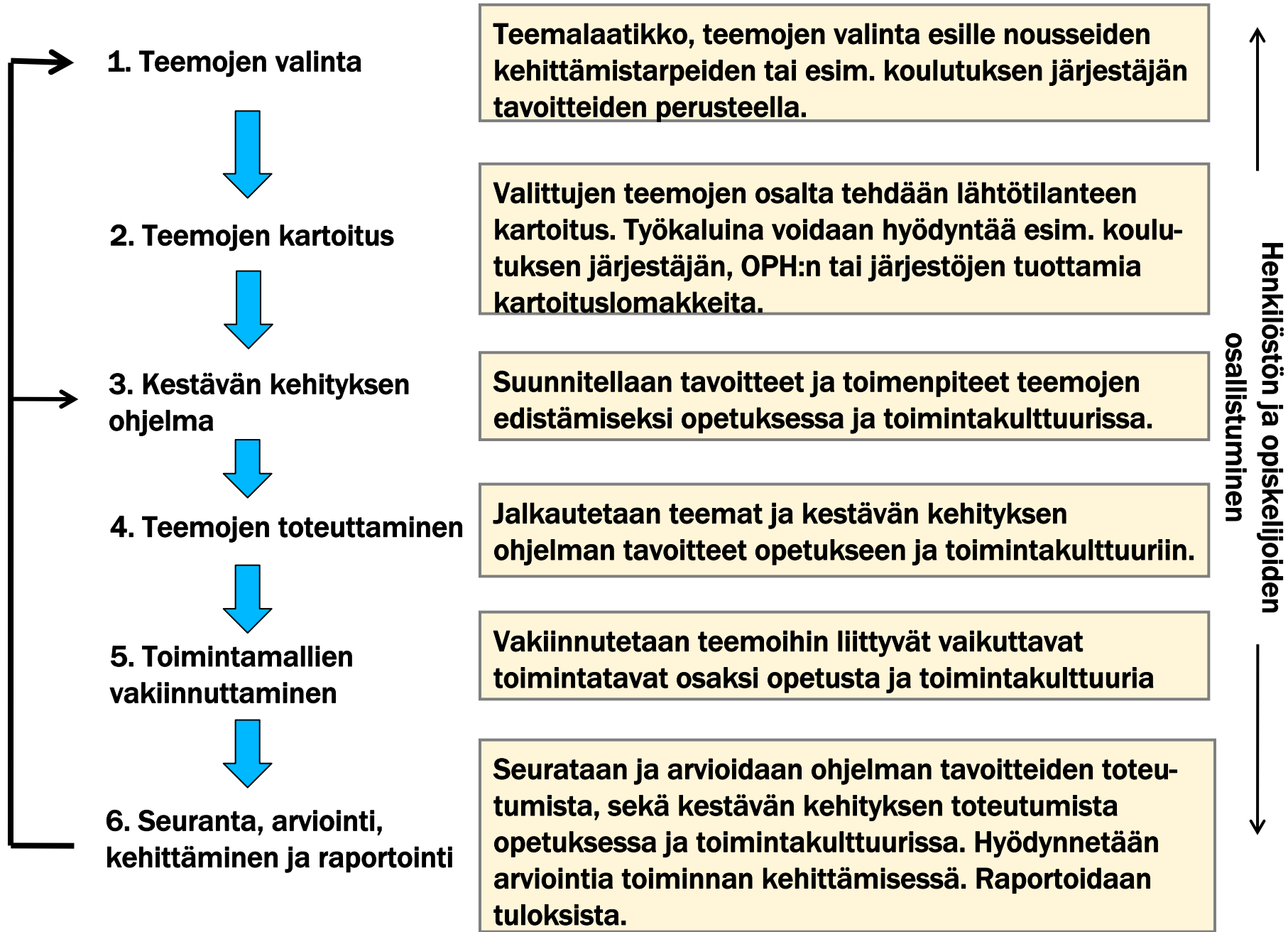

SYKLI

OKKA

Oppilaitoksen kestävän kehityksen työn eteneminen

Opetuksen toteutuksen arviointi (yleissivistävät koulut)

1. Tiedolliset valmiudet

- tieto kestävästä kehityksestä

2. Ajattelun valmiudet

- kokonaisuuksien ymmärtäminen
- kriittisen ajattelun taidot
- tulevaisuuden rakentamisen taidot

3. Toiminnan taidot ja kokemukset

- oppilaitos kestävästä kehityksestä oppimisympäristönä
- kokemuksellinen ja toiminnallinen oppiminen erilaisissa ympäristöissä
- osallistumisen ja vaikuttamisen taidot

Opetuksen toteutuksen arviointi (ammattilliset oppilaitokset, tutkintojen perusteiden rakenteen mukainen arviointimalli)

Työprosessin, työmenetelmien, välineiden ja materiaalien hallinta

- Oman ammattialan järjestelmien ja prosessien toiminnan ja kestävän kehityksen näkökohtien ymmärtäminen
- Oman työn suunnittelu kokonaisuutena kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- Oman ammattialan työmenetelmien, välineiden ja materiaalien arviointi ja valitseminen kestävän kehityksen näkökulmasta

Työn perustana olevan tiedon hallinta

- Vastuullinen yritystoiminta
- Kestävä kehitys omalla ammattialalla
- Ympäristömuutosten, yhteiskunnallisten muutosten ja teknologian kehityksen vaikutukset omalla ammattialalla

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: *Sitoutuminen toimimiseen kestävän kehityksen periaatteiden puolesta*

- Tieto kestävän kehityksen merkityksestä ihmisen tulevaisuudelle
- Vaikuttamisen mahdollisuudet omassa elämässä ja työyhteisön jäsenenä
- Ammattietiikka ja omien arvojen muodostuminen
- Kestävän kehityksen oppimisympäristöjen hyödyntäminen
- Aidot osallistumisen ja vaikuttamisen kokemukset
- Työelämän kestävän kehityksen käytäntöjen suunnittelu ja osallisuushankkeet

Kriteerien täyttymisen arviointi

Kriteerillä kuvataan **esimerkillisen suorituksen mukaista tavoitetilaa**. Kriteereiden toteutumisen arviointi perustuu laadunarvioinnin malleista tuttuun neliportaiseen asteikkoon, joka pohjalta on laadittu kriteerikohtaiset **arviointiperusteet ja itsearviointin kysymyslista**.

Puuttuva (0 pistettä)	Käynnistynyt (1 piste)	Kehittynyt (2 pistettä)	Vakiintunut (3 pistettä)
Oppilaitos ei ole suunnitellut eikä aloittanut kriteerin mukaista toimintaa.	Oppilaitos on suunnitellut kriteerin mukaista toimintaa ja aloittanut sen toteuttamisen.	Oppilaitos on toteuttanut kriteerin mukaista toimintaa vähintään yhden lukuvuoden ajan.	Oppilaitos on varmistanut kriteerin mukaisen toiminnan vakiintuneilla käytännöillä.

Sertifikaatin vaatimukset

- Ennen sertifiointia oppilaitos arvioi ensin itsearvioinnissa pisteiden täyttymistä vastaamalla itsearvioinnin kysymyslistan kysymyksiin.
- Ulkoisessa arvioinnissa auditoija todentaa näytön kriteerien täyttymisestä ja vahvistaa oppilaitoksen saaman pistemäärän.
- Sertifikaatin myöntämisen edellytyksenä on, että oppilaitos täyttää minimipistemäärät Oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerien eri osista (suunnittelu, kestävän kehityksen teemat, opetus, sekä seuranta, arviointi ja kehittäminen).
- Sertifikaattiin vaadittu suoritustaso edellyttää keskimäärin ”kehittynyt” -tason (2 pistettä) saavuttamista osioittain (opetuksen toteutuksen osalta pisteraja on hieman väljempi).
- Oppilaitoksella ei kuitenkaan saa olla ”puuttuva” -tason (0 pistettä) suorituksia.
- Lopulliset pisterajat julkistetaan elokuussa 2009.

Sertifiointijärjestelmän aineistot

1. **Kriteerit** lyhyessä talukkomuodossa -> tavoitteena, että kriteerien kokonaisuus hahmottuu helposti; paperi, jonka avulla asia myydään oppilaitoksille
2. **Arviointiperusteet**: jokaisesta kriteeristä on laadittu oma neliportainen tasokuvaus kriteerin täyttymisestä (asteikko: puuttuva - käynnistynyt - kehittynyt - vakiintunut) -> arviointiperusteet ovat pohja itsearviointille ja sertifikaatin myöntämiselle, arvioinnin porrasmalli vastaa laadunarvioinnissa käytettäviä arviointimalleja
3. **Itsearviointin kysymyslista** -> työkalu, jolla kerätään tietoa oppilaitoksen eri toiminnoista arviointia varten, pohja sertifikaatin hakemista varten
Kysymyslistan tueksi laaditaan tarpeen mukaan kysymyslomakkeita, joilla voidaan kerätä arviointitietoa esim. yksittäisiltä opettajilta
4. **Kriteerien selitysaineisto** -> aineistossa kuvataan kriteerien taustaa ja perusteluita ja annetaan esimerkkejä toteutuksesta
5. **Ohjeet itsearviointia ja sertifikaatin hakemista varten**
6. **Ohjeet auditoijille**

Työkaluja hyödynnetään itsenäisinä paketteina eri tarkoituksiin. Pääasiallinen julkaisutapa on Internet-aineisto (www.koulujaymparisto.fi). Kriteerit ja markkinointimateriaali totutetaan myös painettuna. Kokonaisuudesta laaditaan

SYKLI

OKKA

Yhteystiedot

Oppilaitosten ympäristösertifiointi

Erkka Laininen

OKKA-säätiö

Rautatieläisenkatu 6 A

00520 Helsinki

erkka.laininen@okka-saatio.com

puh. 050 3729 195

www.koulujaymparisto.fi

OKKA
OPETUS-, KASVATUS-
JA KOULUTUS-
ALOJEN SÄÄTIÖ